

وَعَلَىٰ عِبَادِهِ الْمُسِيحُ الْمَوْعُودِ

مُحَمَّدًا وَنُصَلِّيَ عَلَىٰ رَسُولِهِ الْكَرِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ਖੁਲਾਸਾ ਖੁਤਬਾ ਜੁਮਆ 27.10.2017

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਇਸਲਾਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰੋ, ਆਪਣੇ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਓ ਚੰਗੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨਾ, ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਨੇਕੀਆਂ ਬਜਾ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਹੀ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਹਕੀਕੀ ਮੋਮਿਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਰੱਬ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਖਲੂਕ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖ਼ਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2017 ਈ. ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ ਬੈਤੁਲ ਫ਼ਤੂਹ ਮੋਰਡਨ ਲੰਦਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ।

ਤਸੱਹੁਦ, ਤਊਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ :

ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਮੋਮਿਨਾ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ (فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ) 'ਫ਼ਸਤਾਬਿਕੁਲ ਖ਼ੈਰਾਤ' ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਤੁਸੀਂ ਨੇਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਨੇਕੀਆਂ ਬਜਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨੇਕ ਅਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਚੰਗੀ ਮਖਲੂਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ :

(إِنَّ الدِّينَ أَمْنٌ وَعَمَلٌ وَالطَّلِحَاتِ) (أُولَئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ) 'ਇਨੱਲੱਜੀਨਾ ਆਮਾਨੂ ਵ ਆਮਿਲੁਸੱਲਿਹਾਤਿ ਉਲਾਇਕਾ ਹੁਮ ਖ਼ੈਰੁਲ ਬਰੀਯੱਹ' ਅਰਥਾਤ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਇਮਾਨ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਨੇਕ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹਨ ਜੋ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮਖਲੂਕ ਹਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਕਰਤਵ ਪੂਰਾ ਕਰੇ ਅਤੇ

ਨੇਕ ਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਕਰੇ । ਸੋ, ਨੇਕ ਕਰਮਾ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨਾ, ਨੇਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਨੇਕੀਆਂ ਬਜਾ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਮੋਮਿਨ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੇ ਕੁਝ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ । ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਨੇਕੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਨੇਕੀ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਆਪ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਨੇਕੀ ਇਕ ਪੌੜੀ ਹੈ ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਰੱਬ ਵੱਲ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ । ਪਰ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹਰ ਇਕ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਰੋਕਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਮਾਰਗ ਤੋਂ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਧਾਰਣ ਲਈ ਰੱਬ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ **وَيُطْمِئِنُّ الطَّعَامُ عَلَى حُبِّهِ**

‘ਵ ਯੁਤਇਮੁਨਤ ਤਆਮਾ ਅਲਾ ਹੁੱਬੇਹੀ ਮਿਸਕੀਨੰਵ ਵ ਯਤੀਮੰਵ ਵ ਅਸੀਰਾ’ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ‘ਤਆਮ’ (ਖਾਣਾ) ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਮਨਪਸੰਦ ਤਆਮ (ਖਾਣੇ) ਨੂੰ ਹਨ । ਖਾਣਾ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਨੇਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਨੇਕੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਲ ਦਾ ਬੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਜੋ ਖਾਣਾ ਸੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ । ਐਨ੍ਹੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਡੂੰਘਿਆਈ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੀ ਉਹ ਹਕੀਕੀ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਹਕੀਕੀ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨੇਕੀ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਨੇਕੀ ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਕਾਮਲ ਇਮਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । ਇਉਂ ਆਪ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਕੀਕੀ ਨੇਕੀ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਵਜੂਦ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਲ ਹਾਕਮਾ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੜਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ । ਰੱਬ ਦੇ ਵਜੂਦ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਮਾਨ ਇਹ ਹੋਵੇ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਮਾਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ । ਕਈ ਵਾਰ ਮਨੁੱਖ ਲੁਕਛਿਪ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਡਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਡਰ ਦੇ ਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸਿਵਾਏ ਰੱਬ ਦੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਹਕੀਕੀ ਨੇਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਹਕੀਕੀ ਨੇਕੀ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਤਕਵਾ’ (ਸਜੰਮਤਾ) ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਬਦੀਆਂ ਦੇ ਸੂਖਮ ਮਾਰਗਾਂ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਰ ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਨੇਕੀ ਐਨ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨੇਕ ਹਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਗੁਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਗਲਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਨੇਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਅਜਿਹੀ ਨੇਕੀ ਆਰਫ਼ ਨੇੜੇ ਹਾਸੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਦੀਆਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਜਾਂ ਡਾਕਾ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਦੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ । ਅਸਲ ਤੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨੇਕੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਸਰੱਈ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਿਖਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਤੱਕ ਦੇ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ । ਇਸ ਲਈ

ਇਥੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ, (إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ) ‘ਇਨਲੱਹਾ ਮਾਅਲੱਜੀ ਨਤੱਕੋਵ ਵਲੱਜੀਨਾ ਹੁਮ ਮੁਹਸਿਨੂਨ’ ਅਰਥਾਤ ਰੱਬ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਬਦੀ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੇਕੀਆਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ।

ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇੜੇ ‘ਇਸਲਾਮ’ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੁਰੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰੇ ਸਗੋਂ ਜੱਦ ਤੱਕ ਬਦੀਆਂ ਛੱਡਕੇ ਨੇਕੀਆਂ ਧਾਰਣ ਨ ਕਰੇ ਉਹ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ । ਇਸ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਆਤਮਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰੋ । ਆਪਣੇ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਓ । ਜੇਕਰ ਕੇਵਲ ਬਦੀਆਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਬਿਹਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਬਦੀਆਂ ਛੱਡਕੇ ਨੇਕੀਆਂ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਨੇਕੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਾ (ਸੰਤੁਲਨ ਭੋਜਨ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾ ਗ਼ਜ਼ਾ ਦੇ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇਕੀਆਂ ਧਾਰਣ ਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਲਤ ਇਮਾਨ ਵਿੱਚ ਵਧਣ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਰੱਬ ਤੇ ਇਮਾਨ ਦਾ ਮਿਆਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਮਿਆਰ ਫਿਰ ਹੀ ਹਾਸਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੱਦ ਮਨੁੱਖ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਇਕ ਹੋਵੇ ਕੇਵਲ ਬਾਹਰੀ ਇਮਾਨ ਨ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਸ਼ (ਜ਼ਹਿਰ) ਹਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਤੋਂ ਮਰ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਦੇ ਵਜੂਦ ਉੱਪਰ ਕਿ ਮੈਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਕਰਾਂਗਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਦੰਡ ਮਿਲੇਗਾ ।

ਇਮਾਨ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦੀ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਸ਼ਚੇ ਜਾਣੋ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦੀ ਅਸਲ ਜੜ੍ਹ ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ । ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਓਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਨੇਕ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੇ ਸੁਸਤੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਪਰ ਜੱਦ ਇਮਾਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਓਨ੍ਹਾ ਹੀ ਅਦਭੁੱਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ । ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨੇਕੀਆਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਇਮਾਨ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਪਾਪਾਂ ਉੱਪਰ ਕਾਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਮਾਨ ਉਸ ਦੀ ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਦੇਖੋ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਅਖੱ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਅਖੱ ਤੋਂ ਬਦਨਜ਼ਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਖੱ ਦਾ ਪਾਪ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੱਥ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਫਿਰ ਉਹ ਪਾਪ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਠੀਕ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ‘ਨਫ਼ਸੇ ਮੁਤਮਾਇਨਾ’ (ਸੰਤੋਖ) ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਫ਼ਸੇ ਮੁਤਮਾਇਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਖੱ ਵਿੱਚ ਪਾਪ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਉਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਤੇ ਕਾਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅੰਗ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਇਕ ਮੋਤ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕ ਲੋਥ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੇਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਕ ਕਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਇਹ ਟਾਰਗਟ ਹੈ ਸਾਡਾ, ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚੋਂ, ਆਣੀਆਂ ਅਖੱ ਵਿੱਚੋਂ, ਆਪਣੇ ਕੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਢਣਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਤੋਖ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਮਲ ਇਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ । ਸੋ, ਸਾਡੀ ਜਮਾਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਰਤਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਲੱਹ ਉੱਪਰ ਸਚਾ ਇਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰੇ । ਫਿਰ ਨੇਕੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਬਦੀ ਤੋਂ ਬਚੇ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਵੱਲ ਦੌੜੇ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣਾ ਦੂਜਾ ਨੇਕੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ । ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨੇਕੀ ਦਾ ਇਕ ਪੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੱਖ ਨੇਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਬੁਰਾਈਆਂ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਜੱਦ ਕੇਵਲ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਇਮਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਜੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨੇਕੀਆਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਨ ਹੋਵੇ । ਅਰਥਾਤ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾਏ । ਨੇਕੀ ਕਰੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਏ ਫਿਰ ਕਾਮਲ ਇਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਨ ਹੋਵੇ ਮਨੁੱਖ ਬਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਗੁਣਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਉੱਪਰ ਕਾਮਲ ਇਮਾਨ ਦੇ ਬਾਦ ਸ਼ਰੀਰਕ ਬਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਪੜਾਅ ਫਿਰ ਪਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੱਦ ਰੱਬ ਉੱਪਰ ਕਾਮਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰੇ ਜੋ ਰੱਬ ਦੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਇਆਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਧਾਰਣ ਕੀਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਕਰੇ । ਇਸ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਤਾ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਪਤਾ ਕਰੇ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਵਰਤਾਓ ਕੀਤਾ । ਪਹਿਲਾ ਪੜਾਅ ਬਦੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦੇ ਜਲਾਲੀ ਗੁਣ ਦੀ ਤਜੱਲੀ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਦਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ । ਆਪਣੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀਆਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪੜਾਅ ਰੱਬ ਦੀ ਜਮਾਲੀ ਤਜੱਲੀ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਜੱਦ ਤੱਕ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਤਾਕਤ ਨ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਨੁਸਾਰ 'ਰੂਹੁਲਕੁਦੁਸ' (ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ) ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਭਾਵ ਵਿੱਚ ਨੇਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਉਹ ਖ਼ੁਬਸੂਰਤੀ ਜੋ ਨੇਕੀਆਂ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜਦਾ ਹੈ । ਬਦੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਵੀ ਰੂਹ ਕੰਬਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਬਤਾਜ਼ਾ ਨੂਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ । ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਹੀ ਫ਼ਖ਼ਰ ਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨ ਸਮਝ ਲਏ ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਿਕੱਤ' (ਦਰਦ) ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਮਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕਦੇ ਰੋ ਲਿਆ ਰਿਕੱਤ (ਪੀੜ੍ਹਾ) ਪੈਦਾ ਹੋਗਈ ਦਿਲ ਨਰਮ ਹੋ ਗਿਆ । ਇਸੇ ਨੂੰ ਅੰਤ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ, ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਰਿਕੱਤ ਅਸਥਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਰੂਹਾਨੀਯਤ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਬਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਬਚੇ ਅਤੇ ਨੇਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਲਈ ਧਾਰਣ ਕਰੇ । ਫਿਰ ਨੇਕੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਪ ਨੇ ਕੀਤੀ । ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਪੜਾਅ ਸਨ, ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਤੇ ਨੇਕੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਣ ਕਰਨਾ । ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ । ਇਕ ਫ਼ਰਾਇਜ਼ (ਕਰਤਵ) ਤੇ ਦੂਜੇ ਨਵਾਫ਼ਿਲ । ਫ਼ਰਾਇਜ਼ ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉੱਪਰ ਫ਼ਰਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ । ਫ਼ਰਾਇਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹਰ ਇਕ ਨੇਕੀ ਨਾਲ ਨਵਾਫ਼ਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਅਜਿਹੀ ਨੇਕੀ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਇਹਸਾਨ (ਉਪਕਾਰ) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹਸਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਇਹਸਾਨ ਕਰਨਾ ਇਹ ਨਵਾਫ਼ਿਲ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਉਸ ਦੇ ਉਪਕਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਾਹੁਣਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲਾਹੁਣਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਇਹ ਬਤੌਰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਤੇ ਮਤਿਭੇਦੀ ਕਰਤਵਾਂ ਦੇ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਰਤਵ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਹਦੀਸ ਵਿੱਚ ਹਦੀਸ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਔਲੀਆ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਕਰਤਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਫ਼ਲਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਉਧਾਰਣ ਲਈ ਜ਼ਕਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਸਦਕੇ (ਦਾਨ) ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਫਿਰ ਰੱਬ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਲੀ (ਮਿੱਤਰ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂਨੂੰ ਇਕ ਸਹਾਬੀ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ, ਰਸੂਲੁਲੱਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੁਫ਼ਰ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਦਕਾਤ (ਦਾਨ) ਕੀਤੇ ਹਨ ਕੀ ਮੈਂਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫ਼ਲ ਮਿਲੇਗਾ । ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਉਹੋ ਦਾਨ ਹੀ ਤੇਰੇ ਇਸਲਾਮ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬਬ ਬਣ ਗਏ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਸਦਕਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਤੈਂਨੂੰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਅੱਜ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈਂ । ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਇਹੋ ਹੈ । ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੇਕੀ ਦੀ ਜੜ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਆਨੰਦ ਤੇ ਵਿਲਾਸ ਜੋ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਤੁਲਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨ ਲਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਰੱਬ ਨੇ ਹਰਾਮ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਖਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਬਣਾ ਲਏ । ਰੱਬ ਨੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਿੱਚ ਆਨੰਦ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਰੱਬ ਦੇ ਜੋ ਕਰਤਵ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇ । ਇਕ ਵਾਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਪਲਾਉ ਵੀ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਅਵੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨ ਕੁਰਆਨ ਵਿੱਚ ਨ ਹਦੀਸ ਵਿੱਚ ਕਿ ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ ਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਸੁੱਠ ਉੱਪਰ ਸਾਨੂੰ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ । ਆਪ ਨੇ ਇਕ ਸਹਾਬੀ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਚੰਗਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ

ਚੰਗੇ ਕਪੜੇ ਵੀ ਪਹਿਨਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਮੇਰੀ ਸੰਤਾਨ ਵੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਸੌਂਦਾ ਵੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਬਾਦਤ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸੋ ਮੇਰੀ ਸੁਨੱਤ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨੇਕ (ਚੰਗਾ) ਸੁਲੂਕ ਕਰੋ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੱਚੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਮਨ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਨੇਕ ਸੁਲੂਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਵੀ ਹੱਕ ਹਨ। ਹਾਂ, ਜੇ ਮੁਤੱਕੀ (ਸੰਜਮੀ) ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਦਤ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਮਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਨੇਕ ਵਰਤਾਉ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਧਾਰਮਕ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰਾਉਂਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੇਕੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ (ਸਰਕਲ) ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਫੈਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਸਰਕਲ ਮੇਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅੱਡ ਨ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਜਾਹਲਾਂ (ਮੂਰਖਾਂ) ਵਾਂਗ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਮਦਰਦੀ ਕੇਵਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੱਖੋ, ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰੋ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੋ ਹਮਦਰਦੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ (ਸਰਕਲ) ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਲਈ ਇਸ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪੈਰੂਵੀ ਕਰੋ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ

(إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ) ‘ਇਨੱਲੱਹਾ ਯਾਮੁਰੁ ਬਿਲ ਅਦਲੇ ਵਲ ਇਹਸਾਨਿ ਵ ਈਤਾਇਜ਼ਿਲ ਕੁਰਬਾ’ ਅਰਥਾਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਨਿਆ ਨੂੰ ਸੰਮੁੱਖ ਰੱਖੋ। ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨੇਕੀ ਕਰੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਨੇਕੀ ਕਰੋ ਫਿਰ ਦੁਜਾ ਦਰਜਾ ਇਹ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗਾ ਵਰਤਾਉ ਕਰੋ, ਇਹ ਉਪਕਾਰ ਹੈ, ਉਪਕਾਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬੇਸ਼ਕ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭਾਰੀ ਨੇਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਨ ਕਦੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਉਪਕਾਰ ਜਤਾਵੇ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਕ ਦਰਜਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨੇਕੀ ਕਰੇ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਜਤਾਉਣ ਦਾ ਰਤਾ ਵੀ ਸ਼ੋਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ, ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੇਕੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਭਾਵਕ ਕਰਤਵ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜੱਦ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਸੁਭਾਵਕ ਕਮਾਲ ਤੱਕ ਨਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ, ਨੇਕੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਣ ਕਿ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨੇਕੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਰਹੇ। ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸੁਭਾਵਕ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਨਾਂ (وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ) ‘ਈਤਾਇਜ਼ਿਲ ਕੁਰਬਾ’ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਤੀਬ (ਲੜੀਵਾਰਤਾ) ਨਾਲ ਰੱਬ ਦੀ ਇਛਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰਨ ਨੇਕ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੇਕੀ ਨੂੰ (وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ) ਈਤਾਇਜ਼ਿਲ ਕੁਰਬਾ’ ਅਰਥਾਤ ਸੁਭਾਵਕ

ਦਰਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਓ । ਜੱਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਇਸ ਸੁਭਾਵਕ ਕੇਂਦਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ ਤੱਦ ਤੱਕ ਉਹ ਕਮਾਲ ਦਰਜੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ।

ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਰੱਬ ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜੇਕਰ ਬਦੀ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਬਦੀ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦਾ ਪਰ ਰੱਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਇਸ ਤੋਂ ਪਾਕ ਹੈ, (سبحان وتعالى شأنه) ‘ਸੁਬਹਾਨਾ ਵ ਤਆਲਾ ਸ਼ਾਨਾਹੂ’ । ਰੱਬ ਸਾਨੂੰ ਤੋਫ਼ੀਕ ਦੇਵੇ ਕਿ ਨੇਕੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਬਜਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਰੱਬ ਨੇ (فَأَسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ) ‘ਫ਼ਸਤਾਬਿਕੁਲ ਖ਼ੈਰਾਤ’ ਦਾ ਜੋ ਦਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜੋ ਟਾਰਗਟ ਸਾਡੇ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਈਏ ।

ਜੁਮਏ ਦੇ ਖ਼ੁਤਬੇ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਮੁਕਰੱਮ ਹਾਮਿਦ ਮਕਸੂਦ ਆਸਿਫ਼ ਸਾਹਬ ਮੁਰੱਬੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸਪੁੱਤਰ ਮੁਕਰੱਮ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਸਊਦ ਅਹਮਦ ਆਸਿਫ਼ ਸਾਹਬ, ਮੁਕਰੱਮ ਅਲੀ ਸਈਦ ਮੂਸਾ ਸਾਹਬ ਸਾਬਕ ਅਮੀਰ ਜਮਾਤ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਅਤੇ ਮੁਕਰੱਮਾ ਨੁਸਰਤ ਬੇਗ਼ਮ ਸਾਦਕਾ ਸਾਹਿਬਾ ਗਰਮੋਲਾ ਵਰਕਾਂ ਹੁਣ ਰਬਵਾ ਦੀ ਵਫ਼ਾਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਦਗੁਣਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜੁਮਏ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਦੇ ਬਾਦ ਇਹਨਾ ਮਰਹੂਮਾਂ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਜਨਾਜ਼ਾ ਗ਼ਾਇਬ ਪੜ੍ਹਾਈ ।

Khulasa Khutba Jumma 27.10.2017

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Tarnslated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi Desk

From : Nazarat Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131